

Akademie výtvarných umění v Praze  
Studijní program Výtvarná umění  
Ateliér Figurální sochy a medaile

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**SKLENÍK**  
***INNER BUBBLE***

*Vypracovala: Vanda Kováříková*

*Vedoucí diplomové práce: doc. ak. soch. Milada Othová a doc. ak. soch. Vojtěch Miča*

*Oponentka diplomové práce: doc. ak. mal. Margita Titlová Ylovsky*

*Akademický rok 2023/2024*

## Úvod

V následujícím textu, který obsahuje teoretickou rovinu mé diplomové práce se budu zastavovat v odstavcích, které popisují různé aspekty, zdroje, či motivy. Povaha práce je subjektivní až intimní, ve smyslu niterném. Popíšu nejprve způsob, jak vnímám skrze zkušenosti s pobytem v krajině, proč mi ulpívají některé vzpomínky a proč mám tendenci je předávat dál. Jak s tím souvisí čas a jeho vnímání skrz určité materie a jevy. Vyústím aluzí skleníku jako způsobu uchopení vlastního vnitřního světa.

## Inspirační zdroje

V terénu své práce vycházím z krajiny, kdy mne její prostupování podněcuje k představám o postupném vzniku jejího rázu, o proměnách jejích podob v různých časech.

Když například prolézám zákoutí českých pískovcových skal, zkoumám, jak postupné odpařování vody formovalo jejich tvary a vytvořilo překrásné reliéfy, křehké voštiny, po kterých se dá opatrně stoupat vzhůru. Stín relativně mladého, ač hustého a vysokého porostu pak vzdáleně připomíná, jak místo mohlo vypadat, když bylo ještě pod hladinou. Fyzická zkušenost s lezením a setrvávání v blízkosti skal se pro mne stalo velkou inspirací, která mne přiblížila ke stáži v italské Carraře, a tak i k práci s kamenem.

Jako malířku a fotografkou mne vždy zajímalo především světlo. Když dopadá na povrch pod určitým úhlem či prosycuje zdánlivě netečný vzduch barevnými tóny, propůjčuje místům jistou atmosféru a vyvolává ve mně pocity pomíjivosti i věčnosti, věčnosti ve své pomíjivosti.

Pokud bych měla hledat nějakou referenci v historii umění, blízkost zachycování prchavých momentů, proměnu světelnosti a jejich vliv na lidské pocity, nacházím ji například v impresionismu a ačkoliv kontext doby je už dost jinde, prožívání přítomného okamžiku je v podstatě nesmrtelným motivem. Souzním též s pojmem (pocitem) sublimního, který se objevuje ve sférách romantismu, jako závan spirituality.

## Vnímání času

Zpětně se tedy vracím k zážitkům z krajiny skrze vzpomínky, kterými se nesnažím vyvolávat nostalgii. Jsou spíše důkazem, či niterným vzkazem, kterým chci předat svědectví o něčem krásném, silném ale prchavém. Právě i zkušenost se smrtí blízkých umocnila mou citlivost k vnímání času. Svým sdělením, v sobě a všude okolo se snažím nalézat krásu, jako sílu transformační, tvořit jakési štíty, jež by byly zhmotněním citlivosti prožitků a odrážením by vyrovnávaly těžkou zkušenost v pozitivní energii. Skrze tvorbu může člověk pokládat otázky a někdy nalézat odpovědi, které však většinou prožívá jinde, jen se mu právě v procesu činnosti, ze kterých čpí vůle k životu, mohou přibližovat.

Když pozoruji oblohu, po které se převalují mraky a každou chvíli přináší něco jiného, říkám si někdy, že podobně na tom jsou nálady, které sama *atmosféra* může ovlivnit. Když pozoruji přírodu, poznávám

návaznosti cyklů, které závisí nejen na atmosférických podmínkách, ale i lokálním prostředím, ve kterém se jednotlivé organismy nachází. Když se dívám na skály a hory, cítím jistou posvátnost, která je obsažena v jejich trvání a neprobádaných prostupných i neprostupných místech uvnitř jejich masivů.

### Posvátnost kamene

Kámen byl pravděpodobně jedním z prvních nástrojů, které člověk začal používat, jeskyně uvnitř skály byly zároveň skrýší a na jejích stěnách dodnes zůstaly vyryté či namalované záznamy tehdejších obyvatel. Z obrovských kusu balvanů se stavěly svatyně. Na většinu chrámů byly vytěženy kameny z blízkého okolí, na výzdobu pak mohly být použity kameny z lokalit vzdálenějších. Okna raně křesťanských chrámů v Ravenně jsou zase vykládaná namísto skleněných vitráží onyxem či alabastrem.

Krajinné výčnělky skal a kopce byly, jsou a budou místy, která poutají pozornost a lákají vystoupat na horu.

Mohlo by se zdát, že pokud vnímám horu, skálu, či kámen jako posvátné, neměla bych po nich ani lézt ani je opracovávat. Avšak právě kontakt s něčím, co je pro nás posvátné, nás vede k bližšímu pochopení, ať už jen fascinace samotné, tak i k nějakému hlubšímu významu, který člověk přirozeně hledá, aby se srovnal se životem a jeho konečností. A tak jsem si vybrala kámen, poněvadž tato materie ve mně představuje o vzniku, trvání a zániku podněcuje nejvíce přirozeně. Vzhledem ke koloběhu hornin, jsou tyto materiály něčím, co stále přetrvává, i když v jiných formách. V každém kusu kamene, jako hmotě, která je usazená, vyvěřelá či metamorfovaná je obsaženo nespočet informací, záznamů času. Vlastním způsobem uchopení práce a zacházením s materiálem mohu přibližovat sdělení, která v sobě kámen nese.

### Světlo v kameni

Pro své sdělení o vnímání času jsem se rozhodla postavit vedle sebe kámen, pro jeho vytrvalost a světlo pro jeho kvalitu četnosti proměn. Opracovávala jsem převážně mramor, alabastr a onyx, jejichž vlastností je propustnost světla. Světlo je pro mou práci i pro bytí obecně jednou z esenciálních potřeb.

Při práci na reliéfu světlo rozehrává vyznění plochy. To, co je hlouběji propadá stínu a to, co vystupuje, je ozářeno dopadajícím světlem. Když jsem si vybírala jednotlivé kusy kamenných desek, věděla jsem, že právě kvůli jejich světlo-propustnosti to bude částečně naopak, tedy, že čím hlouběji se budu dostávat, tím více se bude deska na některých místech ztenčovat a světlo tudy bude pronikat více. Postavení těchto rozdílných plynutí snad může být tím hlubším záměrem, který objevuji v průběhu práce.

### Skleník

Téma skleníku, jako přeneseného významu pro chráněný prostor, mne provází od začátku studia na AVU. Vzniklo z mé záliby v zahradničení a přirozeně i z představy této instituce jako skleníku, jež po nějaký čas koncentruje a kultivuje individuality, ovšem s tím rozdílem, že oproti historické podstatě

skleníků, kdy se rostlinné druhy dovážely z kolonizovaných území nebo z míst, která měla jiné klima, načež se pro rostliny musely vytvořit podmínky ideální, se tito jedinci dostávají do instituce AVU dobrovolně.

Pro mne skleník však znamená místo, které je pomyslně nebo fyzicky oddělené od okolního prostředí a panuje v něm jakési mikroklima, specifická atmosféra, vhodná například pro rozvíjení představ. Ve skleníku může vznikat jakýkoliv zárodek, je to prostor, kde vzniká nový život, cyklus, uvnitř stávajícího. Nebylo by skleníku, kdyby nebylo okolí, ze kterého by vznikal, ale zároveň je od něj tenkou vrstvou oddělen. Další asociací je křehkost bubliny, ve kterou se proměňuje mysl při tvůrčím procesu. Skleník jako imaginativní prostor je místem představ a transformace při jejich zhmotňování. Může být místem uvnitř mě samotné, těžištěm, ze kterého vycházím, pevným bodem, ke kterému se vracím. V podstatě může být i tím štítem, či vnitřní krajinou, ohraničenou pouze limitem představivosti.

### Vnitřní krajina

V diplomové práci se tentokrát nevztahuji přímo ke konkrétní krajině nebo zážitku, tak jako v předchozích sériích, ale spíše k tomu, jak skrze obrazy — vizuální vjemy, popsat svůj způsob cítění a představ o vznikaní, trvání, zanikání či přeměnách. Připodobněním ke skleníku jsem s snažila přiblížit chápání instalace různým pocitům, které na nás doléhají, když navštívíme nějaký prostor určený pro specifickou činnost či rovinu bytí. Návštěva chrámu, různých typů zahrad, tunelu, ústí řeky, starého sklepa, skalní věže, kamenolomu, hřbitova... at' jsou to místa vytvořená člověkem, nebo jsou jeho činností dotčená minimálně, jsou obalena pomyslnou membránou atmosféry (v atmosféře), která v tom místě panuje. Sama většinou cítím smíšené pocity jako údiv a obdiv, klid a něco jako melancholii, napětí, zvědavost a další těžko popsatelné pocity blízké prožitkům spirituálním.

Není to jen atmosféra místa, jakýsi genius loci, ale i konkrétních momentů, kdy atmosférické jevy (mraky, duha, mlha, soumrak/úsvit) umocňují charakter prožívané situace, místa v čase.

Seznam použité literatury:

Václav Cílek: Krajiny vnitřní a vnější, *Dokořán*, 2007

Jiří Zemánek: Od země přes kopec do nebe..., *Arbor vitae, Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích*, 2005

Rosalind Krauss: Sochařství v rozšířeném poli, 1979

[In: Karel Císař (ed.) *Stav věci – Sochy v ulicích*, Dům umění města Brna, Brno 2011]